

az erdészeti felsőbb szakoktatás rég vajudó kérdése is helyes megoldást nyerjen.

Ebbeli kérésünk tiszteletteljes ismétlésével vagyunk Nagyméltóságodnak

alázatos szolgálai:

Selmeczbánya, 1906. évi november hó.

Az erdőmérnöki osztály tanári kara: *Téglás Károly* s. k. az erdőhasználati tanszék tanára, előadó. *Vadas Jenő* s. k., az erdőmivelés-, védelem- és állattani tanszék tanára. *Bencze Gergely* s. k. a chemia, talaj- és klimatani tanszék tanára. *Dr. Kövessi Ferenc* s. k., a növénytani tanszék tanára. *Jankó Sándor* s. k., az erdőmérnöki tanszék tanára. *Muzsnay Géza* s. k., az erdőrendezési tanszék tanára.

Az erdőmérnöki szakosztály fenti előterjesztéséhez csatlakozunk: *Herrmann Miksa* s. k., mint a bányászati és erdészeti főiskola ez idő szerinti rektora. Mint közös tanárok: *Dr. Fodor László* s. k., az ábr. geometr. és technikai rajz tanára. *Dr. Bartha Béla* s. k., a jogi tanszék tanára. *Dr. Böckh Hugó* s. k., az általános geologia tanára. *Boleman Géza* s. k., a fizika és gyakorlati elektrotechnika tanára. *Kövessi Antal* s. k., az erdészeti géptan tanára.

Az 1898. évi XIX. t.-cz. második czimében foglalt rendelkezések mikénti végrehajtásáról Sopron vármegyében.

Irta: *Ratkovszky Károly.*

Az 1898. évi XIX. törvénycikk II. czimének hatálya alá tartozó erdőbirtokosságok gazdasági ügyviteli szabályzatainak megállapítása még nem történt meg hazánk egész területén, mert egyrészt a szavazásra jogosult birtokosok összeírása s a szabályzatok összeállítása és illetve tárgyalásra való előkészítésével járó teendőket a rendelkezésre álló, aránylag csekély számú személyzet, mely ezen ügy elintézésére hivatva van, még nem fejezhette be, másrészt pedig azért nem, mert vannak olyan birtokosságok is, amelyek az említett törvény üdvös rendelkezéseit eléggé nem méltá-

nyolják, s saját igazi érdekükkel ellenkezőleg, a végrehajtás elé nehézségeket gördítenek, vagy nemtörődömségből kifolyólag leg-
alább is hátráltatják azt.

Kevés olyan vármegyéje van az országnak, melyben az összes ügyviteli szabályzatok nemcsak megállapítva, de már jóváhagyva, sőt életbeléptetve is volnának, legyen tehát nekem most megengedve, mint olyannak, ki az ország nyugati szélén, számos éven át voltam az állami erdőkezelés egyik munkása, a következőkben kifejtteni azt, hogy Sopron vármegyében az említett törvény rendelkezései hogyan hajtottak végre s milyen az erdőbirtokosságok hangulata a törvény végrehajtásával szemben.

Beszélhetnék talán általánosságban az egész túladunai részről is; ugyanis tudomásom szerint ez országrészben az 1898. évi XIX. t.-cz. végrehajtása körüli teendők ellátása ugyan jelentékeny munkaterhet rótt az állami erdészeti közegeire, de nem okozott sehol sem leküzdhetetlen nehézséget, mert a felmerült akadályokat a legtöbb esetben sikerült békességes uton elhárítani s csak kivételesen kellett itt-ott igénybe venni az illetékes hatóságok közbelépését. Pontos adatok azonban, a dunántúli összes vármegyéket illetőleg nem állanak rendelkezésemre és ezért csak Sopron vármegyéről fogok az alább következőkben megemlékezni, ahol 18 éven át egyfolytában teljesítettem szolgálatot s ahol az összes viszonyokat részletesen megismerhetni elegendő időm és alkalmam volt.

Ebben a vármegyében összesen 140 volt urbéres erdőbirtokosság 274376 k. h. kiterjedésű erdeje tartozik az 1898. évi XIX. t.-cz. II. czimének hatálya alá, ami az állami kezelés alatt álló területnek kerekén 89⁰/₀-át teszi ki.

Az állami erdőhivatalok működésének első évében, vagyis az 1899/900 évi télen át — október hó végétől kezdve, márczius hó közepéig — összeirattak minden birtokosságnál a szavazásra jogosultak, megtartattak az alakuló közgyűlések és megállapították az ügyviteli szabályzatok. A szabályzatok már 1900. évben, kivétel nélkül, jóváhagyásra fel is terjesztettek, de a birtokoknak pontos telekkönyvszerű megjelölése céljából ismét visszaküldettek. Az előírt kiegészítés még 1901. évben megtörtént s a szabályzatok újra felterjesztetvén, 1903. és 1904. évben jóváhagyva leérkeztek. Most mindenekelőtt a jóváhagyási záradékokban foglaltak hajtottak

végre s azután azonnal hozzá láttam az életbeléptetés iránti teendők előkészítéséhez, úgy hogy 1904/05. év telén megtartattak már a végleges szervezkedő közgyűlések, ezeken megválasztattak a végrehajtó közegek és pedig mind a 140 birtokosságnál.

A gyűlések idejét a birtokosságok képviselőinek meghallgatása után s a lehetőség szerint óhajuknak megfelelőleg, úgy állapítottam meg, hogy az őszi vetés befejezése után kezdtem meg s előre megállapított sorrendben és függetlenül a bekövetkezett esetleges kedvezőtlen időjárástól is, folytattam és szerencsésen be is fejeztem az azokon való elnökléseket.

A gyűléseken a birtokosok általában véve határozatképes számban jelentek meg s érdeklődéssel hallgatták meg a kellő, népies nyelven előadott magyarázatokat, melyek befejeztével többnyire egyhangulag és szívesen elfogadták és életbeléptették a földmiv. m. kir. miniszter ur 1899. évi 15217. számú rendeletével kiadott minta alapján készült ügyviteli szabályzatot. A választások is rendszerint nagy érdeklődés mellett történtek meg s a birtokossági végrehajtó közegeknek teendőikbe való bevezetése sem volt nagyon nehéz. Egy-egy gyűlésre rendszeren egész napot kellett szánni s természetesen türelmesnek lenni, mert falun teljes pontosságot, különösen, ha sok embernek összejöveteléről van szó, követelni nem szabad; időt kellett engedni a birtokosoknak arra is, hogy gyakran csekélységek felett órákon át vitatkozhasanak, mert bizalmatlanságot keltő félreértések nagyon könnyen származhatnak. Aránylag kevés helyen (5—6%) volt szükséges, az első gyűlés eredménytelensége vagy határozatképtelensége okából, egy második közgyűlési határnapot is kitűzni s ezért nem volt igen nehéz a teendőket kellő időben befejezni.

Nem tagadható, hogy a hivatali ügykörbe való ezen első bevezetéssel még nem éretett el az, hogy a birtokosság képviselői pontosan megismerték volna összes teendőiket s hogy fennakadás helyenkint ne fordult volna elő, de ezt másképen várni sem lehetett azon többnyire egyszerű földmivelőktől, akik a bizottságok ügyviteli szabályzataiban foglaltaknak végrehajtói közegeiül megválasztottak.

Van ugyan olyan birtokosság is, hol az elnöki tisztelet nagybirtokos és czukorgyáros, (lovag Rothermann Conrád Félszer-

falván) vagy plébános, bérlő, tanító, iparos, vendéglős stb. látja el, de a birtokosságok tulnyomó része mégis inkább földművest választott elnöknek, erdőgazdának és választmányi tagnak mint más foglalkozásut.

Birtokossági jegyzőnek ellenben, könnyen érthető okokból, csak kivételesen választatott közbirtokos; ezt a tisztet rendszerint a községi jegyzők vagy helyben lakó tanítók vállalták el.

Sok oldalról hangoztatták, hogy a végrehajtó közegek díjazása igen megterheli a birtokosságokat; Sopron vármegyében e tekintetben szintén nem volt nehézség, mert az ottani szorgalmas és intelligens nép ezeket a tisztségeket úgy fogta fel, hogy kiki tartozik a közügynek e téren is szolgálni s ezért többnyire minden tiszteletdíj megszavazásának kérése nélkül vállalták el a megbízásokat s készeknek nyilatkoztak tisztüket 3 éven át megtartani, de kiemelték azt is, hogy ezen idő leteltével mindenesetre lemondanak már csak azért is, hogy más, erre alkalmas egyén is teljesítsen szolgálatot.

Némely helyen nem egészen ingyen ugyan, de oly csekély díjazás fejében vállalták el a tisztséget, hogy ezzel éppen csak az van kifejezve, miszerint nem kötelezhető senki díjtalanul szolgálatot tenni.

Az elnököket és végrehajtó közegeket különben a birtokosok közgyűlése fel szokta menteni a közmunkák alól, amit szerintem már azon a czímen is, hogy ők ugyis felügyelnek a munkák pontos végzésére, jogosan igényelhetnek.

A birtokossági jegyzők általában véve 20—50 korona évi tiszteletdíjat élveznek, némely birtokoságnál pedig esetről-esetre, a tényleg végzett írásbeli munkájuk után kapnak mérsékelt díjazást.

Számbavéve tehát azt, hogy a multban a birtokosságok végrehajtói nem kaptak ugyan rendes fizetést, de viszont nem is voltak kötelesek szabályszerűen okmányolt számadásokat a közgyűlés elé terjeszteni és a legtöbb helyen fel voltak arra hatalmazva, hogy majdnem minden, a birtokosság érdekében teljesített munka után áldomást tarthassanak, melyen a vezető egyéniségeken kívül gyakran mások is — és nagyszámban — résztvettek, megállapítható, miszerint a mostani, aránylag csekély, de költségvetéssileg előirányzott és fizetett díjazás melletti ellátása az ügyvitelnek, a legtöbb helyen még olcsóbb, mint a multban volt.

A végrehajtó közegek költségeiről lévén szó, nem mulaszt-hatom el, hogy egy jellemző esetet fel ne említsek. Egy községben, nevezzük most csak K...-nak, az alakuló közgyűlést vezettem s részletesen megmagyaráztam az ügyviteli szabályzat tervezetét. Már egyes szakaszok értelmének és céljának kifejtése alkalmával észrevettem, hogy a birtokosság 2 párton van, amelyek közül a számra nézve is nagyobb párthoz tartozik a község intelligensebb és vagyonos része s azt is láttam, hogy ezek a szabályzat rendelkezéseivel egyetértvén, azt szívesen el fogják fogadni; a másik jóval kisebb párt tagjai, vezérük intésére, minduntalan közbeszóltak s csekély jelentőségű dolgokban gyakran kértek felvilágosításokat, általában pedig úgy viselkedtek, hogy látszott, miszerint nehézséget akarnak okozni s a szabályzat esetleges elfogadásáért az egész felelősséget a másik pártra kívánják hárítani. A gyűlésen nyugtalan-kodók politikailag a radikális — a szociáldemokratával rokon — párt tagjainak vallották magukat s határozottan kisebbségben voltak ugyan, de mégis terrorizálták a másik párton levőket, és pedig különösen a szabályzat tárgyalásának azon részleténél, midőn a végrehajtó közegek költségeiről volt szó.

Itt a birtokosokra nehezedő sok mindenféle költség folytonos emelkedéséről igen hosszadalmas eszmecsere-t kezdtek, melyben felvilágosítólag és gyakran csillapítólag is részt kellett vennem. Végre tapasztalván, hogy a nagyobb párt egyes tagjai, részben mert dolguk után akartak már látni, részben pedig mert nem akarták a költségek megszavazásának odiumát magukra vállalni kezdtek egyenként a gyűlésteremből távozni, vagy talán helyesebben mondván megszökni a vita és szavazás elől, eljöttek véltem az időt a csomó — nem kettévágására hanem — óvatos megoldásá-ra.

Kiemelve a radikálisok vezérének az ügy érdekében kifejtett buzgóságát s elfogadva a költségek lehető megtakarítása érdekében kifejtett álláspontjának helyességét, valamint elismerve vezető szerepre való képességét, azt a javaslatot tettem az egybegyűlteknek, hogy legcélzzerűbb lesz őt elnökké, vagy legalább is erdőgazdává megválasztani annál is inkább, mert szavaiból azt veszem ki, hogy a közügy érdekében ezt az állást díjazás nélkül is elvállalná.

Meghökken erre a vezér s mindenféle mentségekkel hozakodott

elő, holott saját párthívei is nógatták a tisztség elfogadására; végre pedig szép csendben eltávozott, mert úgy látszik az volt az ő álláspontja, hogy ingyen nem szolgál ugyan, de más még se kapjon semmit olyan szolgálatért, melyet ő kellő díjazás mellett nem kaphatna meg; bizonyos volt ugyanis abban, hogy őt csak akkor választanák meg, ha a tisztséget ingyen vállalná el.

A vezér távozása után előbbi pártjának nagy része csatlakozott a többség álláspontjához s az eredmény az volt, hogy a szabályzat egyhangulag elfogadtatott, a birtokosság végrehajtó közegei megválasztottak és ezek a választás megtörténte után kijelentették, hogy a megállapított tiszteletdíjról lemondanak.

Hogy milyen önzetlenek a nagyhangú, tetszetős jelszavakkal pazarul bánó néptribunok, az ez alkalommal is nyilvánvalóvá lett.

Áttérek most röviden annak okadatolására, hogy az ügyviteli szabályzatok megalkotása és életbeléptetése a birtokosságoknak határozottan érdekében áll s hogy sok bajnak és erdőpusztításnak lehetett volna elejét venni a múltban is, ha az 1898. évi XIX. t.-cz üdvös rendelkezéseire már előbb támaszkodhatott volna a hazai erdőgazdaság intézője és számos közege.

Nincs arra terem, hogy az egész szabályzat rendelkezéseinek cél- és szükségszerűségét itt indokoljam, hanem kiemelem azokat a fontosabb intézkedéseket, melyek általános elvi jelentőségükön kívül a gyakorlati téren is elismerten jól beválnak s az érdekelték által mindjárt kezdettől fogva örömmel fogadtattak.

Ilyen nagyon fontos rendelkezés az egész érdekeltségre nézve első sorban az, hogy jövőben minden a birtokossági közvagyonra (erdő vagy kopár) vonatkozó intézkedés csak a lehető legnagyobb nyilvánosság mellett történhetik s ki van zárva annak lehetősége, hogy egyes községbeli hatalmasságok ellenőrizetlenül úgy rendelkezzenek az erdővel és birtokos népével, amint az nekik tetszik, vagy esetleges önző céljaiknak megfelelő. Biztosítva van minden birtokosnak befolyása, a szabályzat szerint, és pedig birtokjogsultságának, tehát valódi érdekeltségének arányában, holott azelőtt a kisbirtokosok — rendesen nem lévén tagjai az előljárásnak — nem is tudtak semmit addig a reájuk vonatkozó határozatokról, amíg valami czimen fel nem hivattak a közköltegekéből rájuk eső résznek, végrehajtás terhe alatti, sürgős megfizetésére.

A szegény emberre a multban, csekély jogok fejében a költségekből kivettett legalább is akkora hozzájárulás mint most, a közös munkából pedig rendesen több, mint amennyi jogszerint reá esett volna, mert ha az u. n. „robot“-ba ki is rendeltetett a tehetősebb gazda is, ennek sokféle mód állott rendelkezésére az alól megszabadulni, míg a szegény ember, nehogy kellemetlenségei legyenek, zugolódva bár, de olyankor is elment közmunkát végezni mikor biztosan tudta, hogy nem jogosan rendelték ki.

Semmi esetre sem végzett azonban a nagyobb birtokos, birtoka arányában közmunkát, mert a községekben ezt a multban többnyire nem birtok szerint, hanem fejenként állapították meg. Most a birtokossági közgyűlés ősszel megállapítja a költségelőirányzatot s egyuttal azt is, hogy a telekjárandóság egységére mennyi közmunka-nap esik, valamint végre azt is, hogy a közmunkájukat nem természetben leszolgálóknak egy-egy munkanapért mennyit kell a közös pénztárba befizetniök.

A munkakivetést az erdőgazdának pontosan kell vezetnie; ebbeli működésében bárki ellenőrizheti s esetleges panaszát a közgyűlés elé is viheti. Lelkiismeretes végrehajtó közegek választása esetén, tehát ki van zárva annak lehetősége, hogy valakivel szemben jогtalan eljárás legyen követhető.

Azon birtokosok, akik kötelességüknek eleget nem tettek, az erdőgazda nyilvántartása alapján, a különböző használatok gyakorlásától mindaddig eltiltatnak, amig a jogos követelményeknek meg nem feleltek.

Hasonlóképpen nagy fontosságu, különösen nagyon különböző elemekből álló birtokosságra nézve az is, hogy a használatok igénybevételének módja, ideje és összes egyéb körülményei részletesen szabályozva vannak, mert csakis így kerülhető el az a máskülönb, sajnos, igen gyakran előforduló hátrány, hogy egyes hanyag egyének mulasztásáért olyanoknak is szenvedniök kell, akik kötelességeiknek minden téren pontosan megfeleltek volt.

Különös jelentőséggel bír ez a vágásterületek rendes kitarítását és a felújítandó területeken végzendő erdősitéseket illetőleg, mert a rendszabályok ellen vétők ellen ugy lehet most már eljárni, hogy magát a közvagyonot és annak birtokosait — általában véve —

kár ne érhesse azáltal, ha egyik-másik rendetlen kisbirtokos a reá kirótt teendőket nem végzi el pontosan.

Hogy bármely háztartás vagy gazdaság csak az összes fontossággal bíró körülmények kellő figyelembe vételével elkészített, terv és költségelőirányzat szem előtt tartásával vezethető jól, az kétséget nem szenved; nemcsak előnyös, de határozottan szükséges ez az erdőbirtokosságok gazdálkodásánál és különösen azon okból, mert megbizottak végzik a teendőket s a jövedelmek és kiadások a legtöbb esetben nem egyformák, különböző időben folynak be és illetve válnak esedékessé. Az ügyviteli szabályzatok gondoskodnak arról, hogy a birtokossági végrehajtó közegek csak a közgyűlés által előre megállapított költségvetés keretein belül intézkedhessenek, de egyuttal arról is, hogy — ami minden gazdaságban előfordul — az előirányzatban előre nem látott bevételek és kiadások mikénti kezelésére nézve, az illetékes tényező felhatalmazása alapján, kellő időben foganossittassanak az intézkedések.

A költségvetés szerinti gazdálkodásnak előnyei közül különösen ki kell emelnem azt, hogy az ennek tárgyalása céljából évenkénti, ősszel megtartandó közgyűlés alkalmával már minden kisbirtokos tudomást szerez arról, hogy a következő esztendőben előreláthatólag milyen jövedelme lesz erdőjárandósága után és milyen kiadásokat mikor kell fedeznie. Ez különösen a kisemberre nézve bir fontossággal, mert hozzá szokik ahhoz, hogy saját háztartásában is mindig a bevételek és kiadások közötti egyensúly létrehozására törekedjék, vagy ha ennyire nem is jut még egyelőre, legalább nem lepődik meg kellemetlenül, ha közszolgáltatásokat követelnek tőle, mert hiszen azokról már jóelőre szerezhetett értesülést.

A költségvetéshez minden birtokos hozzá is szólhat s részletesen felülbírálhatja annak minden egyes tételét; hasonlóképen a tavaszi közgyűlésen az előző év számadásai is a birtokosok elé lévén terjesztendők, mindenki közvetlen meggyőződést szerezhet magának arról, vajjon nem történt-e vele valami téren jogtalanság s alkalmá és módja is van azt, ha csakugyan megtörtént, a szabályzatban részletesen előadottak szem előtt tartásával, orvosolhatni.

A számadások minden tétele okmányolandó lévén, a visszaélés lehetősége a minimumra van leszállítva; a pénz- és anyag-

számadások pontos vezetésének, a szabályzatban biztosított s részletesen körülírt módját illetőleg, okvetlenül úgy kellett intézkedni, hogy az ellenőrzés a lehető leghatályosabb legyen; némely intézkedés szükségessége mellőzhetőnek látszik ugyan, mert komplikálja az ügykezelést, de a mult szomorú példáin okulva mégis arra az álláspontra kell helyezkednünk, hogy inkább legyen az ügykezelés valamivel lassubb, mint gyors, de megbízhatatlan.

A szabályzatokban természetesen a birtokosság minden szervének ügy- és hatásköre részletesen körül van írva, hasonlóképen a pénzés anyagkezelés s az ellenőrzés módja is.

Ha már most figyelembe vesszük, hogy mindezen, a birtokosság fontos érdekeit érintő ügyek mikénti elintézése alaposan tárgyalandó a szabályzatban, nem csodálkozhatunk, ha nagygyá nő a ejezetek és §-ok száma s terjedelmessé és látszólag nehezen kezelhetővé válik a szabályzat.

Itt is csak azt mondhatom, hogy inkább legyen a szabályzat terjedelmes s gondoskodjék lehetőleg minden bekövetkehető eset felintézési módjáról, semhogy a rövidség kedvéért kihagyassanak abból olyan intézkedések, amelyek kimaradása könnyen szolgáltató félreértésekre és később egyenetlenségekre is okot.

Kétségtelen tehát, hogy sok formai rendelkezést tartalmaz a szabályzat s némelyik látszólag felesleges, de, — mint előbb kifejtettem — csak azok előtt, akik a dolog mélyébe nem hatolnak s nem ismerik az egyszerű nép gondolkozásmódját, mely szerint ha már valami törvényhozás útján, vagy szabályrendeletileg meg van állapítva, az a legapróbb részletekig menőleg pontosan legyen kidolgozva. Kicsiny körben mozog az egyszerű falusi ember, szűk a látóköre, de azt a kört alaposan ismeri s mindazt ami erre vonatkozik úgy akarja szabályozva látni, hogy azt se ő maga, se a szomszédja többféleképpen ne magyarázhassa.

Az alakiságok tehát itt sem kerülhetők el, mert „forma dat esse rei“ s minden emberi intézmény tulajdonképpen csak a nagy végcél, a boldogulás felé való törekvésnek többé-kevésbé sikerült, vagy hiányos kifejezője, illetve alakzata.

Meg kellett itt is tehát pontosan és részletesen körülírt módon a formákat állapítani, melyek közt az érdekeltek tanácskozhatnak, határozatokat hozhatnak, választhatnak, pénzt vagy pénzértékű

anyagokat kezelhetnek, mert máskülönben gazdálkodni és ellenőrzést gyakorolni nem is volna lehetséges.

Nagyon szép és üdvös dolog lenne mindenesetre, ha a különféle intézkedések és elszámolások helyességében meg lehetne bízni, anélkül, hogy azok papírra is volnának vezetendők; de kérdem lehetséges-e ez egyáltalában véve s különösen ott, hol számos egyénnek, gyakran ellenkező érdeke áll egymással szemközt?

Divatos frázis ugyan szakköreinkben is a sok írásbeliség, számtalan kimutatás és nyilvántartás ellen panaszkodni és bizonyos, hogy hová-tovább nagyobb terhet kell a mai kor gyermekének ez okból elviselni, de vigasztaljon minket az, hogy a kultúra előhaladása hozza ezt magával s hogy azt a multat visszaidézni, mely az egyszerű rovás útján végzett elszámolásokkal is meg tudott elégedni, már nincs hatalmunkban, de bizonyára érdekünkben sincs!

Ezt a terhet tehát el kell viselnünk, úgy mint sok mást, amit az új életviszonyok és a kulturember által jogosan támasztott igények kielégítése utáni törekvés ró reánk.

Visszatérve megint az ügyviteli szabályzatokra, tagadhatatlan tehát, hogy azok hosszadalmasaknak és komplikáltaknak látszanak, de meggyőződtem róla, hogy kevés fáradsággal a lényegét elég könnyen meg lehet értetni az érdekeltekkel s ha a lényegét ismerik már, szívesen tanulják meg maguk a többit. Formai hibák ennek dacára többször előfordulnak, s a jövőben sincsenek kizárva, de a szabályzat maga részletesen gondoskodik az ilyenek kellő helyrehozataláról is.

A kezelőtiszt, ha csak nincs sok hátralékos írásbeli stb. teendője, a téli hónapokban elegendő idővel rendelkezik arra, hogy az ilyenkor kellőképpen kipihent és tanulni-okulni vágyó földmivest a községi gyűlésteremben, vagy akár otthonában megismertesse mindazokkal a teendőkkal, miknek végzése a szabályzat szerint, feladatát képezendí. Csak türelem kell, valamint az is, hogy jól válaszsza meg azt a hangot, melylyel az egyszerű ember szívéhez akar férközni; ha azt a hangot eltalálnia sikerült, akkor talán meglepetve, de nagy örömmel fogja azt is látni, hogy nem hiányzik annál az értelem sem, mely felfogja a jó tanítást.

Minden egyes alkalommal a jövőről és a szeretett utódokról való gondoskodásnak nemcsak kötelességét kell ilyenkor hangoz-

tatni, hanem kiemelni azt is, hogy ez a cselekedet nemes is, melyért a jó gazda emléke sokáig fog áldatni azok által, akik az ő arcza verejtékével létesített és fenntartott erdő árnyát és hasznát egykor élvezni fogják. Mindez lehetőleg kevés pózzal, népies nyelven s ki nem fogyó türelemmel végeztessék, mert csak így biztos a siker.

Különbén nem nagy sikerek eléréséről akartam itt beszámolni, hanem csak azt hozni tudomására igen tisztelt szaktársaimnak, hogy az 1898. évi XIX. t.-cz. II-ik czimének végrehajtása érdekében Sopron vármegyében az alapvető munkálatok kötelességszerűleg elvégeztettek s azt a tényt konstatálni, hogy itt (és Moson vármegyében is) a birtokosságokat kivétel nélkül meg lehetett győzni arról, hogy az említett nemes intencióju törvény az ő érdekükben hozatott s hogy az, amit tartalmaz, minden részletében, mindenkivel szemben egyformán igazságos s végre hogy rendelkezéseinek keresztülvitele, bár eleinte szokatlan munkát ró vállalkra, a közérdek szempontjából feltétlenül szükséges és üdvös is.

Azzal az esetleges ellenvetéssel, vajjon nem lett volna-e előnyösebb a szabályzatok megállapítására fordított időt inkább a kezelési vagy erdőrendezési stb. munkálatokra fordítani, szintén óhajtok leszámolni.

Az erdőrendezést volt kerületemben az új törvény életbelépte előtt voltunk szerencsések elvégezhetni s e téren csak — az esedékes revíziókon kívül — a netán módosítást szenvedő üzemtervek átdolgozásáról, vagy újbóli elkészítéséről volt szó; ami pedig a kezelési teendőket illeti, ezek a szabályzatok miatt számbavehető hátrányt nem szenvedtek, mert e kétféle teendő lehetőleg más-más időben láttatott el.

De még akkor is határozott „nemmel“ felelnék a fenti ellenvetésre, ha az egyéb szakteendőkben, a szabályzatok miatt, némi hátramaradás származott is volna, mert első a jogi viszonyok szabályozása; ha ez meg van, akkor biztos alapon, nyugodtan lehet dolgozni s behozni azt is, ami esetleg a múltban elmaradt.

Még arról is szükségesnek tartom tájékoztatásul beszámolni, hogy a véglegesen szervezkedett birtokosságok milyen anyanyelvűek voltak. Itt fel fog tűnni, hogy bár Sopron vármegye lakosságának nagyobb fele magyar, mégis tulnyomó a német közbirtokosságok száma. A magyarázata ennek az, hogy a magyarság a „Rábaköz“ és

„Répczevidék“ sík területén, ellenben a németek nyugati a határhegységben laknak. Előbbi részekben az erdő már nagyobbára kiirtott, míg az osztrák-stájer határhegység egyes részei más művelési ágra, mint erdőre, nem lévén alkalmasak, az erdők itt fenntartottak. Vannak Sopron vármegyében horvátok is, de ezek aszerint, amint a magyarság vagy németség által lakott részekbe esnek, szintén magyarul vagy németül beszélnek. Vannak községek, hol már csak az öregek tudnak horvátul, az ifjuság pedig nyelvben és érzésben egészen magyar.

A 140 volt urbéres birtokosság közül magyar 33, a többi német és elnémetesedett horvát, de ezek nagyrésze is beszéli a magyar nyelvet; szívben pedig valamennyi együtt jó magyar érzelmű hazafi, akik ezt törvénytiszteletükkel most is szépen bizonyították!

Az erdőbirtokosságoknak az 1898. évi XIX. t.-cz.-ben foglalt rendelkezésekkel szemben tanusított magatartásáról Sopron vármegyében nyugodt lélekkel csak úgy számolhatok be — s ez az ő dicséretükre legyen elmondva, — hogy itt a minden új dolognál természetszerűleg előforduló nehézségek szerencsésen s az erdőkezelőséggel a jövőre is kiható jó egyetértésben leküzdettek, tehát jogos a remény arra nézve, hogy a most megalkotott szervezetek mindinkább jobban fognak működni s különösen arra, hogy a kisember hova-tovább jobban fog érvényesülhetni.

Az 1898. évi XIX. t.-cz. is a kis existenciák érdekében létesített olyan alkotás a közgazdaság terén, mely hivatva van és képes is sok eddig igazságtalanul elnyomott, vagy kellőképpen sem méltányolt értékes munkaerőt a nemzet számára megmenteni, vagy állandóan fenntartani s ezért nemcsak szakunknak, hanem mindnyájunknak eminens érdeke, hogy annak üdvös rendelkezései minél előbb hajtassanak végre.

Befejezésül még annak felemlítésével is tartozom, hogy jelen szerény értekezésemnek nem az volt a célja, hogy szakembereknek ujat mondjak, mert tudom, hogy az ügyviteli szabályzatok tartalmáról és czélszerűségéről itt előadottak előttük ismeretesek, hanem csak azt óhajtottam kifejezni, hogy vannak hazánkban olyan vidékek — s bár lenne minél több — hol népünk szívesen hajol meg az új kor azon eszméi előtt, amelyeknek minden kulturnemzetet vezérelniök kell.